

Stor præstekrave *Charadrius hiaticula*

Ringed plover

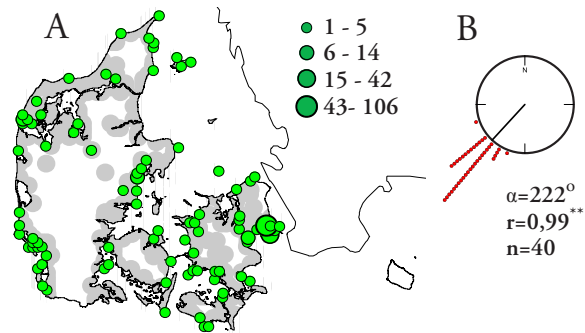

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, og artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (jul-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Jul-Dec, >100 km).

Stor præstekrave er en relativ almindelig ynglefugl ved de danske kyster, og arten er den almindeligste af de tre præstekrave-arter. Uden for Danmark yngler stor præstekrave fra Grønland, Island og De Britiske Øer i vest gennem Skandinavien og De Baltiske Lande til Nordrusland og Sibirien. Trækgæster af både vores hjemlige underart *C.h. hiaticula*, som også yngler i det øvrige Sydsandinavien og Østersølandene, og den nordligere underart *C.h. tundrae* optræder i Danmark om efteråret fra juli til september og på returtrækket fra marts til juni (Meltofte 1993). *Hiaticula*-fuglene overvintrer i Sydvesteuropa og Nordvestafrika, mens

tundrae-fuglene generelt overvintrer sydligere, primært i tropisk Vestafrika.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første store præstekrave ringmærket i 1921 af Roskildefjordens Ringmærkestation. I alt er 6.788 fugle mærket (fig. 4), flest i 1950'erne, hvor det alene i 1957 blev til 434 mærkninger. Af de mærkede fugle er 299 genfundet, heraf er 99 mærket som dununger. De fleste danske kyststrækninger er repræsenteret i det danske ringmærkningsmateriale, men flest stammer fra Amager, hvor hele 52% af de

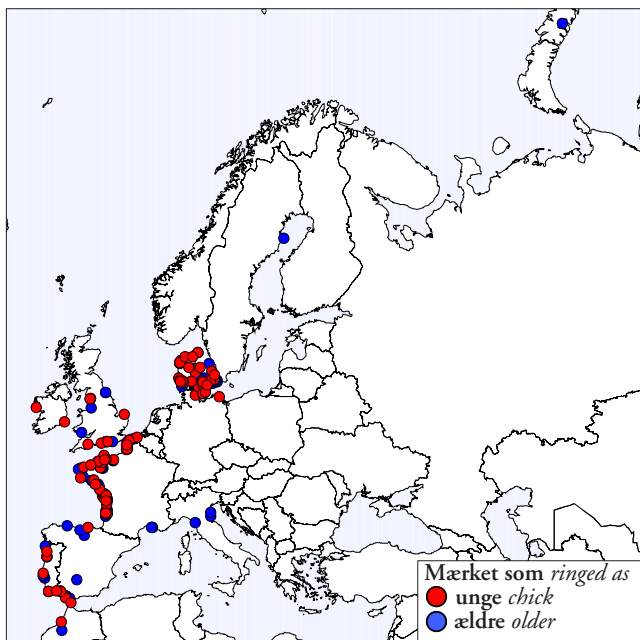

Fig. 1. Samtlige genfund af stor præstekrave ringmærket i Danmark (n=341). All recoveries of ringed plover ringed in Denmark (n=341).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed	6.788
Genmeldinger Recoveries	
Antal genmeldinger No. of recoveries	341
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	148 (43%)
Antal fugle No. of individuals	299
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	99 (33%)
Genmeldingsandel Proportion recovered	4,4%
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark	51
Ekstremer Extremes	
Højeste alder Oldest bird	12 år 6 mdr.
Længste afstand Longest dist.	Novaja Semlja 2.806 km
Nordligst Northernmost	Novaja Semlja (74° 00'N)
Sydligst Southernmost	Marokko Morocco (33° 09'N)
Østligst Easternmost	Novaja Semlja (57° 00'E)
Vestligst Westernmost	Irland Ireland (10° 01'W)

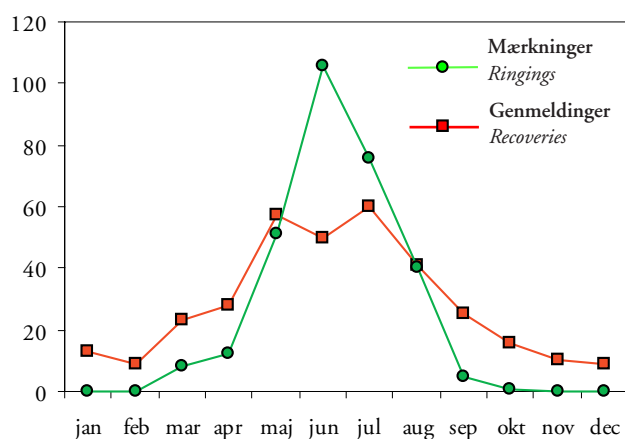

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af stor præstekrave. Month of ringing and recovery of recovered ringed plover.

genmeldte fugle er mærket (fig. 2A). Alle genmeldte dununger og 93% af det samlede antal genmeldte fugle er mærket i perioden maj-august (fig. 3). Således er andelen af danske ynglefugle i materialet sandsynligvis stor. 51 fugle mærket i udlandet er genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. De danske store præstekraver er trækfugle. Ynglefuglene og deres unger begynder at forlade yngleområdet fra midten af juni (Meltofte 1993). De første ringmærkede fugle er genfundet i England og Frankrig i sidste halvdel af juli, og i august er en stor del af de store præstekraver genfundet sydvest for Danmark (fig. 5B). Gennemsnitspositionen af samtlige genfund er på dette tidspunkt placeret i

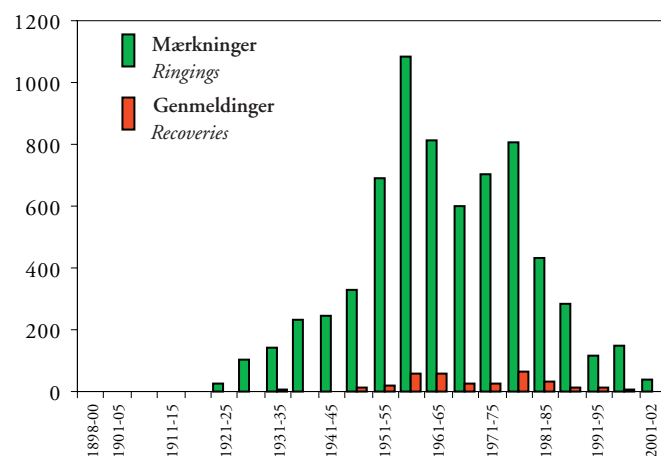

Fig. 4. Mærknings- og genfindsår for stor præstekrave ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of ringed plover ringed in Denmark.

Nordfrankrig (fig. 7). Ringmærkede ynglefugle er genfundet i Danmark indtil midten af august. De store præstekravers trækretning er koncentreret omkring sydvest (fig. 2B), og de ringmærkede fugle er primært genfundet langs det kontinentale Europas vestkyst. Der er adskillige genfund fra Nord- og Vestfrankrig samt et mindre antal fra Spaniens nordkyst, Portugals Atlanterhavskyst, Sydspanien, De Britiske Øer samt fra Frankrigs og Italiens Middelhavskyster (fig. 5B).

I vinterperioden er de fleste danske præstekraver fundet i de franske kystegne samt i Sydengland, Belgien, Portugal og Spanien (fig. 6A). Genfundene fra Den Iberiske Halvø drejer sig hovedsagelig om fugle mærket i Østdanmark. Den eneste fugl fra den jyske bestand, der er genfundet på Den Iberiske Halvø, var en ungfugl i sin første vinter, i overensstemmelse

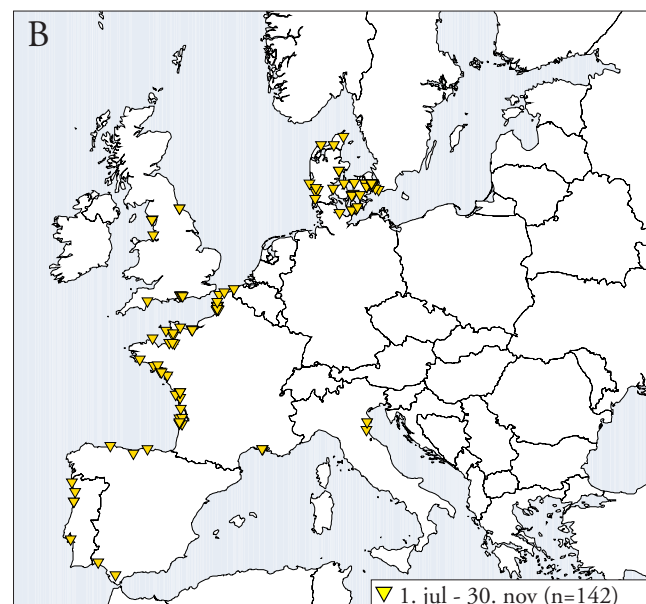

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden og B) efterårsperioden af stor præstekrave ringmærket i Danmark. Recoveries during A) the breeding season and B) autumn of ringed plover ringed in Denmark.

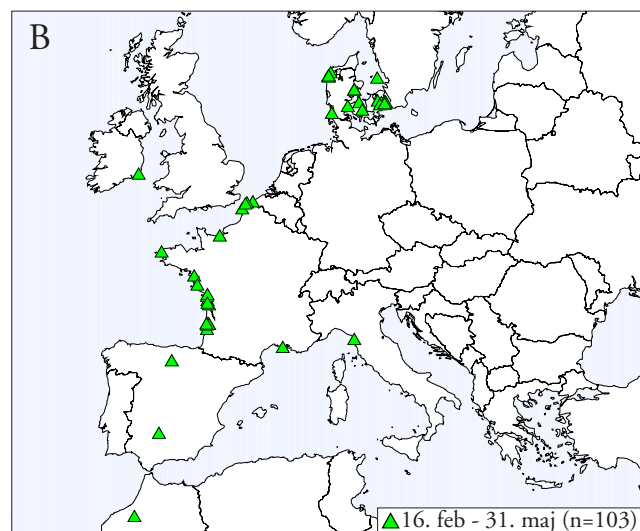
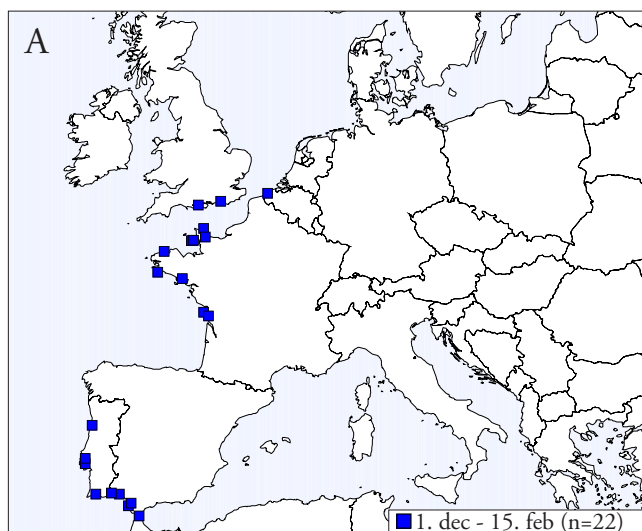

Fig. 6. Genmeldinger fra A) vinter- og B) forårsperioden af stor præstekrave ringmærket i Danmark. Recoveries during A) winter and B) spring of ringed plover ringed in Denmark.

med at de unge fugle generelt overvintrer sydligere end de ældre ($P < 0,05$).

Forårstrækket følger den samme rute som efterårstrækket. De første ynglefugle vender tilbage i begyndelsen af marts (Meltofte 1993). I april er hovedparten af genmeldingerne, og dermed også gennemsnitspositionen, atter i Danmark (fig. 7). Forårstrækket ser ud til at følge den samme rute som efterårstrækket. Genmeldingerne af store præstekraver, som er ringmærket og genfundet i yngletiden, viser, at fuglene er relativt trofaste over for deres yngleområde. Af 54 ynglefugle blev 45 (83 %) genfundet nær ynglelokaliteten i et efterfølgende år. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundslokalitet for disse fugle var blot 2 km (0-40 km).

Trækgæster. *Hiaticula*-fugle fra yngleområderne nord for Danmark forlader ynglepladserne i det sydlige Skandinavien og Finland i løbet af juli og august. De ankommer til Danmark i større antal i starten af august (Meltofte 1993), dvs. på samme tidspunkt, som de danske ynglefugle begynder at forlade landet. Præstekraver ringmærket i det sydlige Sverige er genfundet i Danmark fra slutningen af juli, og fra starten af august er der også fundet finske fugle. *Tundrae*-fugle fra det nordligste Skandinavien og Nordrusland passerer landet fra slutningen af august (fig. 8). Tre fugle fra det aller-nordligste Norge er genfundet i Danmark hhv. 24. august (1975), 16. september (1982) og 6. december (1974). Der menes desuden at passere et beskedent træk af grønlandske og eventuelt islandske præstekraver langs den jyske vestkyst (Meltofte 1993), men der er endnu ingen ringfund, der bekræfter dette.

Salomonsen (1955) fremhæver stor præstekrave som eksempel på en art, der udfører »overspringstræk«, idet de nordskandinaviske og nordrussiske bestande overvintrer sydligere end bestandene fra Sydsandinavien og det øvrige Nordvesteuropa. En senere analyse af et stort ringmærkningsmateriale (Taylor 1980) har bekræftet forholdet. Dog adskiller de enkelte bestandes vinterkvarterer sig mindre fra hinanden end skitseret af Salomonsen.

Om foråret passerer nordlige *hiaticula*-fugle Danmark indtil midten af april (Meltofte 1993). På samme tidspunkt begynder *tundrae*-præstekraverne at forlade tropisk Afrika (Glutz m.fl. 1975), for siden at passere Danmark i maj og begyndelsen af juni. Flere af de danskmærkede fugle er genfundet i Sydeuropa i maj – sandsynligvis *tundrae*-fugle på returtræk. En

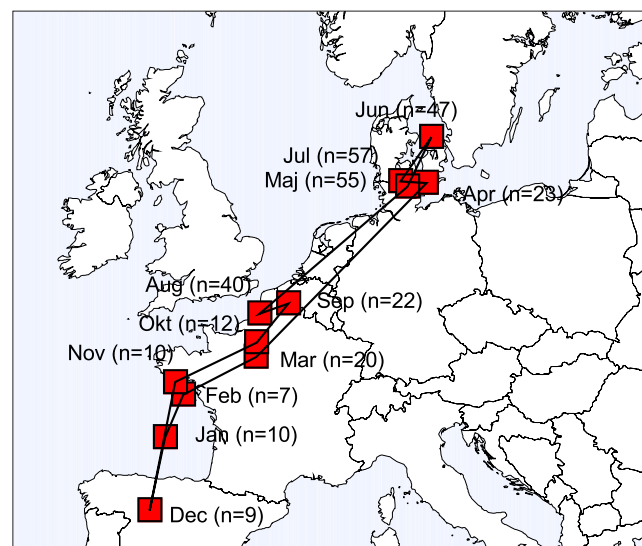

Fig. 7. Månedlige gennemsnitspositioner for stor præstekrave ringmærket i Danmark. Monthly mean positions of ringed plover ringed in Denmark.

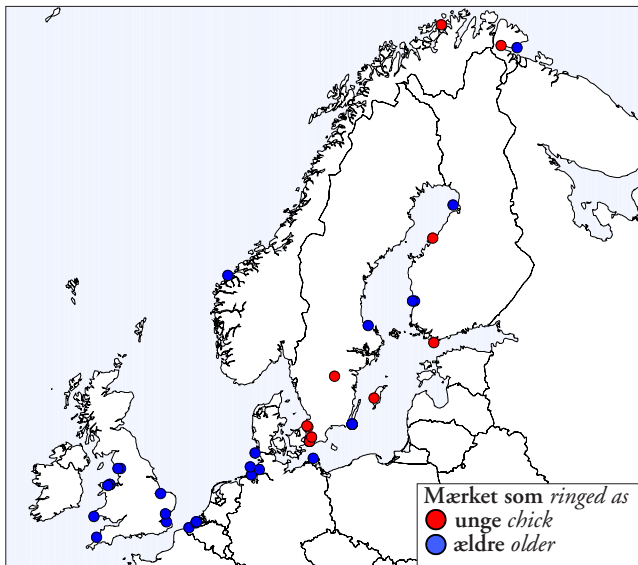

Fig. 8. Mærkningslokaliteter for stor præstekrave ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=51). Ringing localities of ringed plover ringed abroad and recovered in Denmark (n=51).

fugl, der i starten af juni blev mærket på Amager, er genfundet på Novaja Semlja i Barentshavet (fig. 5A).

Genfunds- og dødsårsager

Blandt fugle ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 64 % indrapporteret i løbet af det første leveår (fig. 10). Ca. halvdelen af de døde ringmærkede fugle er blevet skudt (fig. 9B), alle i perioden 1924-1988. Én er skudt i Jylland (i 1931), resten i Frankrig, Spanien, Portugal, Italien og Marokko. Sammenlagt skyldes 76 % af alle genmeldinger fra de omtalte lande jagt. En lille del (4 %) af de genmeldte fugle er omkommet i trafikken, og enkelte er genmeldt efter at være taget af en rovfugl. Den ældste af de ringmærkede store præstekraver blev ringmærket på Læsø som dununge og dræbt af en kat i England

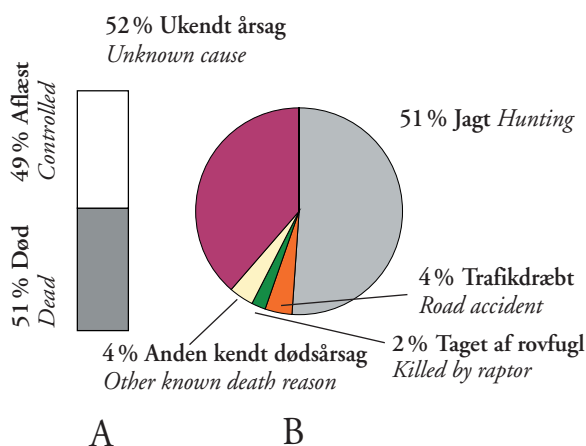

Fig. 9. A) Genmeldingsårsager (n=341) og B) dødsårsager (n=174) for stor præstekrave ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=341) and B) cause of death (n=174) of ringed plover ringed in Denmark.

12 år og 6 mdr. senere. Den ældste fugl i Europa blev genfundet 18 år efter ringmærkningen (Staav 2001).

English summary

The ringed plover is a fairly common breeding bird at many Danish coastal sites. Denmark is visited by passage migrants of both subspecies *hiaticula* and *tundrae* in July–September and March–June.

The first ringed plover was ringed in Denmark in 1921, with most ringed in the 1950s. The majority of the recovered birds are Danish birds ringed in the breeding season.

The first birds depart in late July and in August the mean position is in northern France. The migration direction of Danish ringed plover is SW. Birds follow the west coast of continental Europe. During winter most Danish birds have been recovered in France, Portugal and southern Spain. Most of the birds recovered in Spain and Portugal were ringed in eastern Denmark. Young birds winter on average further south than older birds. The spring migration follows the same route as in autumn. In April the mean position is in Denmark.

Ringed plovers from southern Sweden are found in Denmark from late July and Finnish birds from early August. A few *tundrae* birds from northern Scandinavia and northern Russia have been recovered in Denmark from August to December. A bird ringed on Amager in early June was recovered at Novaja Semlja.

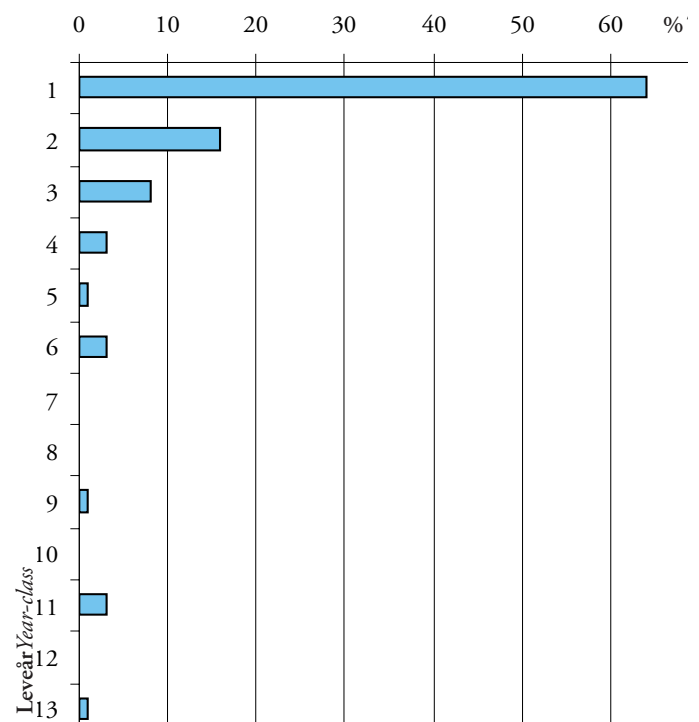

Fig. 10. Aldersfordeling af stor præstekrave mærket som unger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=100). Distribution on year-class of ringed plover ringed as chicks or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=100).